

การมีส่วนร่วมของประชาชนในการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อมและสุขภาพ กรณีศึกษา โครงการพัฒนาท่าเทียบเรือแหลมฉบัง ระยะที่ 3

Public Participation in Environmental Health Impact Assessment : A Case Study of Laemchabang Port Development Project Phase 3

กนกกุล เพชรอุทัย (Kanokkul Phetuthai)

คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี

Faculty of humanities and Social Sciences, Rajabhat Suratthani University

Corresponding author. E-mail: kanokkul.phe@sru.ac.th

Received: May 25, 2020, Revised: November 21, 2020, Accepted: November 23, 2020

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการวิเคราะห์ผลกระทบทางสิ่งแวดล้อมและสุขภาพ กรณีศึกษาโครงการพัฒนาท่าเทียบเรือ แหลมฉบัง ระยะที่ 3 โดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพในการสัมภาษณ์เชิงลึกและการสังเกตการณ์ เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง ผู้มีส่วนได้เสีย และศึกษาจากเอกสารของหน่วยงานราชการ และบริษัทเอกชนที่เกี่ยวข้องกับโครงการผลการศึกษาระบบการมีส่วนร่วมของประชาชนตามกรอบการประเมินพบว่าพื้นที่โครงการตั้งอยู่ในพื้นที่เศรษฐกิจและศูนย์กลางความหลากหลายชีวภาพทางทะเล ในส่วนของกฎหมายยังมีช่องว่างในทางปฏิบัติทำให้กระบวนการมีส่วนร่วมดังกล่าวไม่สามารถบรรลุเจตนารมณ์ที่แท้จริง นอกจากนี้ประชาชนยังมีอุปสรรคในการได้รับข้อมูล ซึ่งอาจไม่เพียงพอต่อกระบวนการตัดสินใจ เนื่องจากข้อมูลที่โครงการนำเสนอแก่ประชาชนเป็นข้อมูลด้านเดียว ทำให้ประชาชนเกิดความสับสน ในส่วนของรายงานวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อมและสุขภาพ พบว่าแนวทางในการพัฒนาการมีส่วนร่วมฯ ของโครงการให้ประสบความสำเร็จ คือ ภาครัฐควรมีความโปร่งใสในการดำเนินงาน รับฟังความคิดเห็นของประชาชน ตั้งแต่เริ่มกระบวนการเพื่อให้ทราบความต้องการของคนในพื้นที่และในส่วนของภาคประชาชนควรเปิดใจรับฟังข้อมูลทั้งด้านบวกและลบอย่างไม่มีอคติ

คำสำคัญ: การมีส่วนร่วมของประชาชน การวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อมและสุขภาพ ท่าเทียบเรือ ผู้มีส่วนได้เสีย

Abstract

The objective of this article was to study Public Participation in Environmental Health Impact Assessment : a case study of Laemchabang Port Development Project Phase 3. The research used qualitative methods with in-depth interviews and observation with samples of stakeholders and study of government agencies and company related documents. The results of the evaluation of the public participation in the project revealed that the project was located in

importance in terms of economy and marine biodiversity. Despite the existing laws, legal practice loopholes have prevented the true success of public participation. The obstacles also include the information provided to the people, which may be inadequate to make decisions. It is because the information offers only one side which causes public confusion. In the part of the environmental and health impact analysis report, it was found that the guideline for the successful development of project participation is that the government should be honest in its operations and receive public opinion from the beginning of the process in order to know the needs of local people. On the part of the public sector, it should be open to listen to both positive and negative information without prejudice.

Keywords: Public Participation, Environmental Health Impact Assessment, Port, Stakeholders

บทนำ

กระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชน มีวัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริมให้ภาคประชาชนมีการพัฒนาตนเองให้มีความเข้มแข็งและเป็นเอกภาพอันจะนำไปสู่การกระจายบทบาทและอำนาจในการตัดสินใจดังที่ผ่านมา จึงจำเป็นอย่างยิ่งที่ประชาชนจะต้องเข้ามามีส่วนร่วมในการตัดสินใจในโครงการพัฒนาต่าง ๆ (Thailand Environment Institute, 2002) ทั้งนี้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 มาตรา 67 วรรคสอง ได้ให้สิทธิประชาชนกับการมีส่วนร่วมในกระบวนการตัดสินใจในระดับโครงการไว้ ซึ่งบัญญัติว่าการดำเนินกิจกรรมหรือโครงการใด ๆ ที่ก่อให้เกิดผลกระทบต่อคุณภาพสิ่งแวดล้อมทรัพยากรธรรมชาติและสุขภาพของประชาชนจะต้องจัดให้มีกระบวนการรับฟังความคิดเห็นของประชาชนและผู้มีส่วนได้เสียจากกิจกรรมหรือโครงการพัฒนานั้น ๆ และต้องให้องค์กรอิสระให้ความเห็นประกอบก่อนมีการดำเนินการดังกล่าว อย่างไรก็ตามการพัฒนาโครงการที่เกิดจากการพัฒนาทางเศรษฐกิจ อุตสาหกรรม การขนส่งโลจิสติกส์ นับวันยิ่งนำไปสู่ปัญหาระหว่างประชาชนในพื้นที่กับเจ้าของโครงการและหน่วยงานราชการที่มีส่วนเกี่ยวข้องเพราะการจัดสรรทรัพยากรอย่างไม่โปร่งใสและประชาชนไม่ได้รับความเป็นธรรมที่แท้จริงทำให้ประชาชนในพื้นที่ต้องเป็นผู้รับผลกระทบจากโครงการโดยตรงจากโครงการนั้น ๆ ปราศจากการช่วยเหลืออย่างเหมาะสม มีการดำเนินการที่ขาดความโปร่งใสตั้งแต่การอนุมัติโครงการโดยที่ประชาชนไม่ได้รับข้อมูลข่าวสารไปจนถึงการขาดกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนในการตัดสินใจและการดำเนินโครงการซึ่งไม่เป็นไปตามหลักธรรมาภิบาล จึงนับได้ว่าเป็นปัญหาใหญ่ในสังคมไทย (Fuangchoonuch & Chompan, 2017 refer to Chompunth, 2013, p. 10)

ปัจจุบันการท่าเรือแห่งประเทศไทยได้พัฒนาท่าเรือแหลมฉบัง ระยะที่ 1 และระยะที่ 2 แล้วเสร็จ อย่างไรก็ตามทางท่าเรือฯ ได้พิจารณาขีดความสามารถของท่าเรือแหลมฉบังที่มีอยู่เปรียบเทียบกับศักยภาพปริมาณตู้สินค้าที่จะเพิ่มขึ้นในอนาคตจึงได้วางแผนพัฒนาท่าเรือแหลมฉบัง ระยะที่ 3 เพื่อรองรับการขยายตัวของปริมาณการขนส่งสินค้าทางทะเลดังกล่าวโครงการก่อสร้างท่าเรือแหลมฉบัง ระยะที่ 3 ตั้งอยู่ในเขตเทศบาลนครแหลมฉบัง อำเภอสัตหีบ จังหวัดชลบุรี ปัจจุบันโครงการอยู่ในระหว่างขั้นตอนการศึกษาและจัดทำรายงานการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อมและสุขภาพ รวมทั้งการดำเนินการดำเนินการมีส่วนร่วมของประชาชนเพื่อ

ให้ประชาชนที่อาศัยอยู่บริเวณใกล้เคียงกับโครงการได้รับรู้ข้อมูลแสดงความคิดเห็นและข้อเสนอแนะเพื่อประโยชน์สูงสุด ในการดำเนินโครงการอย่างยั่งยืนโครงการก่อสร้างท่าเรือแหลมฉบัง ระยะที่ 3 เขาขยายประเภทโครงการลำดับ ที่ 9 ท่าเทียบเรือที่มีความยาวหน้าท่า (Berth Length) ตั้งแต่ 300 เมตรขึ้นไปตามเอกสารแนบท้ายประกาศกระทรวง ทหารยุทธวิธีและสิ่งแวดลอม เรื่อง “กำหนดประเภทขนาดและวิธีปฏิบัติสำหรับโครงการหรือกิจการ ที่อาจก่อให้เกิดผลกระทบต่อชุมชนอย่างรุนแรงทั้งทางด้านคุณภาพสิ่งแวดล้อม ทรัพยากรธรรมชาติและสุขภาพที่สวน ราชการ รัฐวิสาหกิจ หรือเอกชนต้องจัดทำรายงานการวิเคราะห์ผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม พ.ศ. 2553” ดังนั้นผู้วิจัยจึง เล็งเห็นถึงความจำเป็นที่ต้องมีการศึกษากระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนของโครงการดังกล่าว เพื่อนำผล การศึกษามาใช้ในกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนอย่างมีความหมาย และเป็นประโยชน์ต่อการตัดสินใจในการ ดำเนินการพัฒนาโครงการขนาดใหญ่ให้ประสบผลสำเร็จ

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษากระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนในการวิเคราะห์ผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมและสุขภาพ ของโครงการพัฒนาท่าเทียบเรือแหลมฉบัง ระยะที่ 3
2. เพื่อศึกษาปัจจัยความสำเร็จและปัญหาหรืออุปสรรคของการมีส่วนร่วมฯ ของประชาชนในการวิเคราะห์ ผลกระทบสิ่งแวดล้อมและสุขภาพของโครงการพัฒนาท่าเทียบเรือแหลมฉบัง ระยะที่ 3
3. เพื่อนำเสนอแนวทางในการส่งเสริมและสนับสนุนการมีส่วนร่วมของประชาชนในการวิเคราะห์ผลกระทบต่อ สิ่งแวดล้อมและสุขภาพ

การทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องและกรอบความคิดการวิจัย

การวิจัยมุ่งศึกษาแนวคิดการมีส่วนร่วมของประชาชนในการวิเคราะห์ ผลกระทบสิ่งแวดล้อมและสุขภาพโดย สามารถสรุปแนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องได้ ดังนี้

1. การประเมินผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม (Environmental Impact Assessment: EIA) การประเมินผล กระทบสิ่งแวดล้อม หมายถึง กระบวนการคาดการณ์ผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมทั้งด้านบวกและด้านลบจากการ ดำเนินการของโครงการที่จะเกิดต่อสิ่งแวดล้อม เพื่อเสนอแนะมาตรการป้องกันและแก้ไขหรือลดผลกระทบที่อาจ เกิดขึ้นจากการดำเนินการเพื่อให้โครงการสามารถดำเนินการได้อย่างเหมาะสม โดยไม่ทำลายทรัพยากรธรรมชาติและ สิ่งแวดล้อม ทั้งนี้หลักการในการประเมินผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมให้ความสำคัญกับองค์ประกอบของสิ่งแวดล้อม 4 ส่วน คือ (1) ทรัพยากรกายภาพ ประกอบด้วย 2 องค์ประกอบหลัก ได้แก่ ทรัพยากรกายภาพบนบกและทรัพยากร กายภาพในน้ำ (2) ทรัพยากรชีวภาพ ได้แก่ ทรัพยากรนิเวศบนบกและทรัพยากรนิเวศในน้ำซึ่งครอบคลุมสิ่งมีชีวิต จำพวกพืชและสัตว์ ตลอดจนความสัมพันธ์ขององค์ประกอบต่าง ๆ ในระบบนิเวศทางธรรมชาติ (3) คุณค่าการใช้ ประโยชน์ของมนุษย์ครอบคลุมถึงการใช้ น้ำ การคมนาคม การใช้และครอบครองที่ดิน พลังงานไฟฟ้า การควบคุมน้ำท่วม การระบายน้ำ (4) คุณค่าต่อคุณภาพชีวิตของประชาชนที่อาศัยอยู่ในพื้นที่หรือบริเวณโดยรอบ โดยให้ ความสำคัญกับสภาพเศรษฐกิจและสังคมการสาธารณสุขอาชีวอนามัย วัฒนธรรม วิถีชีวิต ประวัติศาสตร์ โบราณคดี โบราณสถาน แหล่งธรรมชาติภูมิปัญญาท้องถิ่น (Fuangchoonuch & Chompan, 2017 refer to Chompunth, 2013, pp. 85-106)

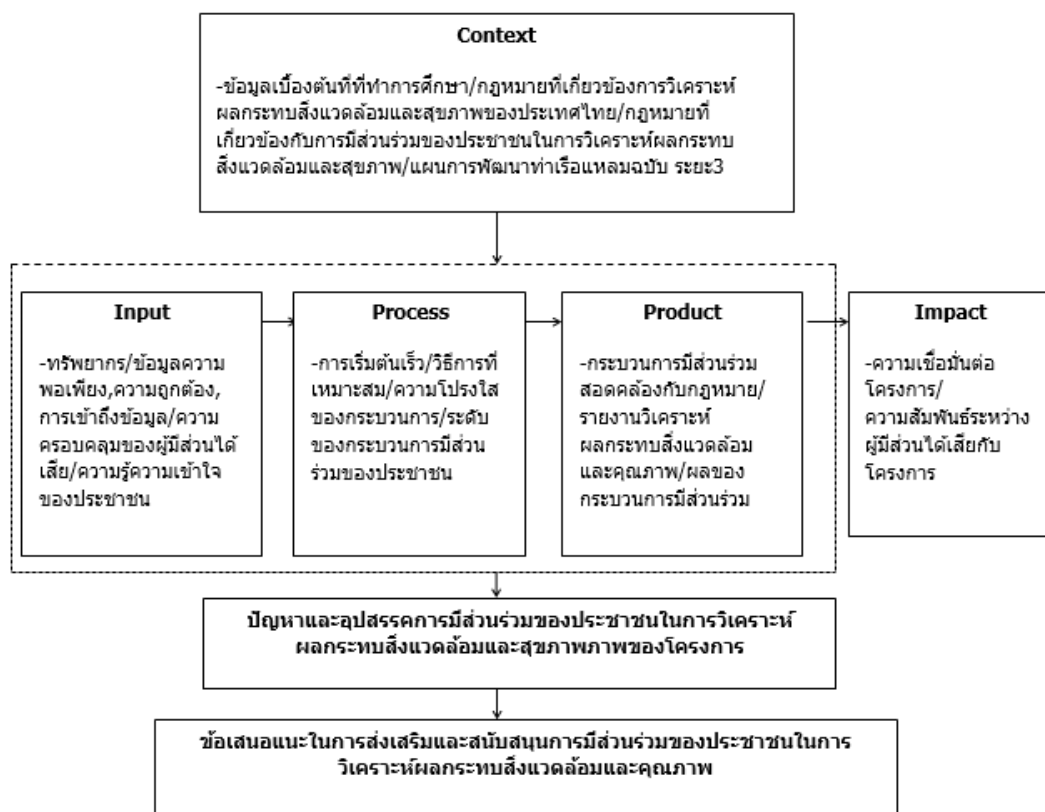
2. การมีส่วนร่วมของประชาชนในการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมและสุขภาพ (Public Participation in Environmental Health Impact Assessment) Environmental Health Impact Assessment : EHIA หมายถึง กระบวนการประเมินผลกระทบทางสิ่งแวดล้อม และสุขภาพ ที่อาจเกิดขึ้นจากการพัฒนาโครงการหรือกิจการที่อาจก่อให้เกิดผลกระทบต่อชุมชนอย่างรุนแรงทั้งด้านสิ่งแวดล้อม ทรัพยากรธรรมชาติและสุขภาพ โดยรายงานอิมแพคเออีเอ (EHIA) ได้ขยายมิติทางสุขภาพออกไปให้กว้างขึ้นและสร้างความเชื่อมโยงระหว่างปัจจัยกำหนดอาศัยสิ่งสำคัญหรือข้อคิดที่สำคัญอีกหลายชนิด เช่น ข้อเท็จจริง ผลประโยชน์ ข้อผูกพัน ความเป็นไปได้ มาตรฐานและอื่นๆ เพื่อประกอบในการพิจารณา (Poboon, 2011) สำหรับกรอบแนวคิดในการวิจัยเป็นการนำรูปแบบการประเมินโครงการ CIPP-I Model ที่ประยุกต์จาก CIPP Model ของ (Stufflebeam, 1983) สามารถใช้ เป็นเครื่องมือในการประเมินผลโครงการได้ซึ่งครอบคลุมมิติ ด้านเศรษฐกิจ สังคม การบริหารจัดการทรัพยากรและด้านสิ่งแวดล้อมมาประยุกต์ใช้ในการศึกษากระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชน ทั้งนี้จากการศึกษาเอกสารวิชาการที่เกี่ยวข้องร่วมกับการวิเคราะห์ของผู้วิจัยในการกำหนดประเด็นในการศึกษาอาศัยแนวคิดการมีส่วนร่วมของประชาชนที่ประสบความสำเร็จ (Effective Participation) ดังต่อไปนี้ (1) กระบวนการมีส่วนร่วมต้องเกิดขึ้นก่อนที่การตัดสินใจโดยผู้มีอำนาจตัดสินใจ (2) กระบวนการมีส่วนสุขภาพกับปัจจัยทางสิ่งแวดล้อม เศรษฐกิจ สังคม ระบบบริการสุขภาพ และพฤติกรรมสุขภาพ (The Access Initiative Thailand, 2014) การมีส่วนร่วมของประชาชน ในการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อมเป็นกระบวนการที่จัดให้มีขึ้นกระบวนการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อมของโครงการ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้ประชาชน องค์กรพัฒนาเอกชน ตลอดจนหน่วยงานต่างๆ ที่ได้ รับผลกระทบจากโครงการสามารถเข้าร่วมแสดงความคิดเห็น นำเสนอข้อมูล ข้อโต้แย้งหรือให้ข้อเสนอแนะที่เกี่ยวข้องกับการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อม (Natural Resources and Environmental Policy and Planning, 2006)

สำหรับกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนในการวิเคราะห์ ผลกระทบสิ่งแวดล้อมและสุขภาพ ได้มีการบัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.2550 มาตรา 67 วรรคสอง ซึ่งได้ กำหนดเกณฑ์ขั้นต่ำให้เจ้าของโครงการพัฒนาโครงการใดๆ ตามที่เข้าข่ายว่าต้องมีการศึกษาผลกระทบสิ่งแวดล้อมและสุขภาพของประชาชนในชุมชน ต้องจัดให้มีกระบวนการรับฟังความคิดเห็นของประชาชนเสียก่อน รวมทั้งให้องค์การอิสระให้ความเห็นประกอบก่อนดำเนินโครงการดังกล่าว ทั้งนี้ต้องมีการดำเนินการตามกระบวนการรับฟังความคิดเห็นของประชาชนอย่างน้อย 3 ครั้ง โดยการรับฟังความคิดเห็นครั้งที่ 1 เพื่อกำหนดขอบเขตและแนวทางการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมและสุขภาพ ครั้งที่ 2 เป็นการมีส่วนร่วมของประชาชนในการประเมินผล ประชาชนแสดงความคิดเห็นต่อระดับความรุนแรงของผลกระทบที่จะเกิดขึ้นจากโครงการในด้านต่าง ๆ ทั้งในระยะเตรียมการก่อสร้าง ระยะก่อสร้าง และระยะดำเนินโครงการ และครั้งที่ 3 เป็นเวทีการทบทวนร่างรายงานการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อมและสุขภาพเพื่อนำไปสู่การจัดทำรายงานฉบับสมบูรณ์ (Fuangchoonuch & Chompan, 2017 refer to Chompunth, 2013, pp. 85-106)

3. การประเมินโครงการ (Project Evaluation) การประเมินโครงการเป็นกระบวนการที่ทำอย่างเป็นระบบระเบียบ เพื่อพิจารณาถึงควมมีประสิทธิภาพ ความเป็นไปได้ และผลกระทบของโครงการก่อนการตัดสินใจดำเนินโครงการ ในการประเมินโครงการแต่ละโครงการนั้นปัจจัยอีกปัจจัยหนึ่งที่จะต้องเกี่ยวข้องและมีส่วนสำคัญในการพิจารณาเพื่อการประเมินผลโครงการด้วย คือ ระยะเวลา (Timing Periods) ของการดำเนินงานโครงการ นอกจากนี้ในการประเมินโครงการจะต้องอาศัยสิ่งสำคัญหรือข้อคิดที่สำคัญอีกหลายชนิด เช่น ข้อเท็จจริง

ผลประโยชน์ข้อผูกพัน ความเป็นไปได้ มาตรฐานและอื่นๆ เพื่อประกอบในการพิจารณา (Poboon, 2011)

สำหรับกรอบแนวคิดในการวิจัยเป็นการนำรูปแบบการประเมินโครงการ CIPP-I Model ที่ประยุกต์จาก CIPP Model ของ (Stufflebeam, 1983) สามารถใช้เป็นเครื่องมือในการประเมินผลโครงการได้ดี ซึ่งครอบคลุมมิติ ด้านเศรษฐกิจ สังคม การบริหารจัดการทรัพยากร และด้านสิ่งแวดล้อม มาประยุกต์ใช้ในการจากการศึกษา กระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชน ทั้งนี้จากการศึกษาเอกสารวิชาการที่เกี่ยวข้องร่วมกับการวิเคราะห์ของผู้วิจัยในการกำหนดประเด็นในการศึกษาอาศัยแนวคิดการมีส่วนร่วมของประชาชนที่ประสบความสำเร็จ (Effective Participation) ดังต่อไปนี้ (1) กระบวนการมีส่วนร่วมต้องเกิดขึ้นก่อนที่การตัดสินใจโดยผู้มีอำนาจตัดสินใจ (2) กระบวนการมีส่วนร่วมต้องมีการกำหนดวัตถุประสงค์และเป้าหมายของการมีส่วนร่วมอย่างชัดเจน (3) กระบวนการตัดสินใจที่ประกอบด้วยกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนอย่างแท้จริงและเหมาะสมในทุกขั้นตอน (4) การมีส่วนร่วมของประชาชนจะต้องประกอบด้วยผู้มีส่วนได้เสียจากการตัดสินใจนั้นๆ ในทุกภาคส่วนอย่างครอบคลุม และเหมาะสม (5) กระบวนการมีส่วนร่วมควรประกอบด้วยเทคนิคการมีส่วนร่วมที่หลากหลายและมีความเหมาะสม (6) กระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนจะต้องมีความโปร่งใสสามารถตรวจสอบได้ และ (7) ข้อเสนอแนะและบทสรุปที่ได้จากกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนจะต้องชัดเจนและเปิดเผยสามารถติดตามและตรวจสอบได้ ว่า ข้อเสนอแนะเหล่านั้นส่งผลอย่างไรต่อการตัดสินใจขั้นสุดท้าย(Beierle & Cayford, 2002) จากแนวคิดดังกล่าวข้างต้น สามารถกำหนดกรอบแนวคิดในการวิจัยได้ดังนี้

รูปที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

วิธีดำเนินงานวิจัย

การศึกษาครั้งนี้ได้ใช้วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพโดยผู้วิจัยได้ศึกษาจากแหล่งข้อมูลแบบปฐมภูมิและข้อมูลแบบทุติยภูมิ แหล่งข้อมูลที่ศึกษาจากการเก็บข้อมูลปฐมภูมิ ได้แก่ การสังเกตการณ์การดำเนินงานและผลกระทบทางด้านสิ่งแวดล้อมและสุขภาพในสถานที่ตั้ง มีการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้ให้ข้อมูลสำคัญโดยเป็นผู้ที่มีส่วนได้เสียและได้รับผลกระทบจากโครงการพัฒนาท่าเทียบเรือแหลมฉบัง ระยะที่ 3 แบ่งออกเป็น 5 กลุ่ม รวมทั้งสิ้น 30 คน ได้แก่ (1) ประชาชนที่ได้รับผลกระทบ (2) เจ้าหน้าที่ส่วนกลาง (3) หน่วยงานราชการส่วนภูมิภาคและท้องถิ่นที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ นายกองค้การบริหารส่วนตำบล (4) หน่วยงานที่รับผิดชอบจัดทำรายงานวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อมและสุขภาพ (5) นักวิชาการสิ่งแวดล้อม องค์การพัฒนาเอกชนด้านสิ่งแวดล้อมและอื่น ๆ โดยการคัดเลือกประชาชนที่ได้รับกระทบเริ่มจากการสัมภาษณ์ผู้นำชุมชนที่ได้ทำความรู้จักเริ่มแรก และทำการสอบถามถึงบุคคลอื่น ๆ ต่อไปในพื้นที่ทั้ง 3 ตำบล คือ เทศบาลนครแหลมฉบัง เทศบาลตำบลบางละมุง และเทศบาลตำบลตะเคียนเตี้ย ด้วยการใช้เทคนิคการโยนลูกบอลหิมะ (Snowball Technique) และการคัดเลือกแบบเจาะจง(Purposive Selection)กับกลุ่มหน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้อง เจ้าของโครงการ นักวิชาการด้านสิ่งแวดล้อม และองค์กรพัฒนาเอกชนด้านสิ่งแวดล้อม (NGOs) สำหรับการเก็บข้อมูลทุติยภูมิ ประกอบด้วยการรวบรวมเอกสารที่เกี่ยวข้องต่างๆ เช่น รายงานวิเคราะห์ผลกระทบทางสิ่งแวดล้อมและสุขภาพจากหน่วยงาน/ที่ปรึกษาโครงการ สื่อสิ่งพิมพ์ที่เผยแพร่ผ่านสื่อมวลชนและเผยแพร่จากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในรูปแบบต่างๆ ข้อมูลเกี่ยวกับชุมชน ที่เกี่ยวข้องกับโครงการ

ในการเก็บรวบรวมข้อมูลนั้นได้มีการตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูลโดยใช้วิธีการสามเส้าโดยตรวจสอบผู้ที่ให้ข้อมูลเรื่องเดียวกันกับผู้ให้ข้อมูลคนที่ 2 เพื่อพิจารณาถึงความถูกต้องของข้อมูลรวมถึงการนำบทสัมภาษณ์มาเทียบเคียงกับเอกสาร หากข้อมูลตรงกันถือว่าข้อมูลนั้นมีความถูกต้องเชื่อถือได้ แต่หากพบว่าข้อมูลนั้นไม่สอดคล้องจะต้องมีการเก็บข้อมูลเพิ่มเติม โดยเฉพาะอย่างยิ่งการสัมภาษณ์คนที่ 3 และ 4 จนกระทั่งเกิดความมั่นใจว่าข้อมูลที่ถูกต้องคืออะไรจึงจะยอมรับและยุติการเก็บข้อมูลในประเด็นนั้นแล้วนำมาวิเคราะห์ข้อมูล (Content Analysis) นำเสนอโดยการพรรณนาข้อมูลเพื่อให้ทราบถึงกระบวนการ/แนวทางการมีส่วนร่วมของประชาชนในการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อมและสุขภาพโดยแท้จริง

โดยในการศึกษาครั้งนี้ได้กำหนดขอบเขตเนื้อหาคือศึกษาเอกสารเกี่ยวกับกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำรายงานวิเคราะห์ฯของประชาชนและด้านพื้นที่ คือ เน้นพื้นที่ที่ได้รับผลกระทบทางตรงในรัศมี 5 กิโลเมตร โดยยึดแผนผังท่าเรือแหลมฉบังซึ่งอยู่ในรัศมี 3 ตำบล ได้แก่ เทศบาลนครแหลมฉบัง เทศบาลตำบลบางละมุง และเทศบาลตำบลตะเคียนเตี้ย โดยดำเนินการศึกษาเจาะลึกลงไปแต่ละพื้นที่ระหว่างการทำเนิโครงการเพื่อเป็นกรณีศึกษา สำหรับขอบเขตด้านเวลาในการศึกษา ได้แก่ ตั้งแต่วันที่ 1 ธันวาคม 2562 – 29 กุมภาพันธ์ 2563

ผลการวิจัย

ผลการศึกษาระบบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อมและสุขภาพกรณีศึกษาโครงการพัฒนาท่าเทียบเรือแหลมฉบัง ระยะที่ 3

1. บริบทหรือสิ่งแวดล้อม (Context) จากการศึกษาเอกสารและการสัมภาษณ์ด้านบริบทหรือสิ่งแวดล้อมที่มีผลต่อกระบวนการมีส่วนร่วมของโครงการพบว่า (1) ข้อมูลเบื้องต้นของพื้นที่ศึกษาที่ตั้งของท่าเรือแหลมฉบังอยู่

ในเขตเศรษฐกิจอุตสาหกรรมขนส่ง และมีความหลากหลายทางชีวภาพเพราะปัจจุบันยังมีการทำประมงพื้นบ้านอยู่ คือ กลุ่มเลี้ยงหอย จับปู กุ้ง หมึก แต่รัฐบาลได้มีมติพัฒนาพื้นที่ส่วนนี้อย่างต่อเนื่อง ทั้งนี้มีการพัฒนาพื้นที่เขตเศรษฐกิจภาคตะวันออก EEC ซึ่งมี 3 จังหวัดที่เร่งผลักดันเข้าสู่กระบวนการพัฒนา ไค แก ชลบุรี ฉะเชิงเทรา และระยองรวมสมุทรปราการด้วยได้เร่งการพัฒนาสนามบิน ท่าเรือ (รวมทั้งท่าเรือแหลมฉบัง ระยะที่ 3) และการขนส่งทางรถไฟมากยิ่งขึ้นโดยท่าเรือแหลมฉบังเองมีการขนส่งสินค้าทางท่าเรือชายฝั่งและระบบราง ดังนั้นจะช่วยลดปริมาณการขนส่งทางถนนและลดปริมาณรถหัวลากได้ ถึงอย่างไรก็ตามประชาชนในพื้นที่เกรงว่าไม่ได้รับความเป็นธรรมจากโครงการขนาดใหญ่ภาคประชาชนที่เลี้ยงหอย จับปู กุ้ง หมึก ซึ่งเป็นพื้นที่ที่ท่าประมงอยู่ ประชาชนที่เดือดร้อน คือ ประมงชายฝั่ง 0-5 กิโลเมตร และประมงพื้นบ้านซึ่งออกไปทำประมงได้ไม่กี่กิโลเมตรได้รับผลกระทบแน่นอน ซึ่งท่าเรือต้องเยียวยาและผูกพันเลี้ยงหอย 3 แบบ แบบแปลง แบบปัก และแบบเชือกชิง ซึ่งที่อยู่ในอาณาเขตของท่าเรือโครงการสามารถดูแล และจัดระเบียบให้ใคร่ผู้ได้รับผลกระทบที่ต้องโยกย้ายจะได้คาดเซย ในการจัดการเรื่องผูกพันเลี้ยงหอยมีนโยบายในการจัดสรรพื้นที่ที่เหลือโดยแบ่งเป็น สปก. ไร่สามารถเข้ามาเลี้ยงหอยได้ แต่ไม่สามารถขายได้ และหากเลือกทำไคคินท่าเรือ (2) กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อมและสุขภาพพบว่าในบางกรณีในขณะที่ยังมีรายงาน EIA/EHIA ยังไม่ผ่านความเห็นชอบตามขั้นตอนของกฎหมายแต่มีการดำเนินโครงการหรือกิจกรรมตามขั้นตอนของกฎหมายอื่น ๆ ไปล่วงหน้าและกลายเป็นแรงกดดันต่อการพิจารณาให้ความเห็นชอบต่อรายงาน นอกจากนี้การให้ความสำคัญกับการประเมินผลกระทบสุขภาพตามพระราชบัญญัติสุขภาพแห่งชาติ พ.ศ.2550 ในรายงานฯ ยังมีความสำคัญน้อย (3) กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการมีส่วนร่วม พบว่าการจัดรูปแบบของการจัดเวทีรับฟังความคิดเห็นฯ ส่วนใหญ่ยึดตามเงื่อนไขที่ระบุในกฎหมายเป็นหลักเท่านั้น (ตามประกาศกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ลงวันที่ 29 ธันวาคม 2552) เช่น ในด้านการกำหนดระยะเวลาเงื่อนไขที่ระบุไว้ตามกฎหมายกำหนดไว้ เพียง “ขั้นต่ำสุดเท่านั้น” ซึ่งอาจทำให้ขาดสาระสำคัญเรื่องของประเด็นข้อห่วงกังวลของประชาชน และ (4) แผนพัฒนาท่าเรือแหลมฉบัง ระยะ 3 คือ เป็นการเพิ่มขีดความสามารถของท่าเรือแหลมฉบังเพื่อรองรับความต้องการขนส่งสินค้าทางทะเลระหว่างประเทศที่เพิ่มขึ้นในอนาคตโดยจะดำเนินการก่อสร้างท่าเทียบเรือสำหรับรองรับเรือสินค้าขนาดใหญ่และสิ่งอำนวยความสะดวกอื่น ๆ รวมทั้งการพัฒนาศูนย์การขนส่งตู้สินค้าทางรถไฟที่ท่าเรือแหลมฉบัง (Single Rail Transfer Operator, SRTO2) ก่อสร้างท่าเทียบเรือชายฝั่งระหว่างประเทศ (International Coastal Terminal) ปรับปรุงสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ เพื่อแก้ไขปัญหาจราจรภายในท่าเรือตลอดจนโครงข่ายและระบบการขนส่งต่อเนื่องที่จำเป็นในเขตพื้นที่ท่าเรือแหลมฉบังที่จะเชื่อมต่อกับภายนอกให้เพียงพอและพร้อมที่จะรองรับการขยายตัวของปริมาณเรือและสินค้าประเภทต่าง ๆ และคาดว่าจะเปิดใช้งานได้ในปี 2566

2. ปัจจัยนำเข้า(Input) จากการศึกษาด้านปัจจัยนำเข้าที่มีผลกระทบต่อกระบวนการมีส่วนร่วมของโครงการฯ

(1) ด้านทรัพยากร (Resources) พบว่าโครงการมีงบประมาณมีความเพียงพอและมีการจัดกระบวนการรับฟังความคิดเห็นของประชาชนในรูปแบบที่หลากหลายในส่วนของการจัดสรรด้านบุคลากรมีความรู้ความเชี่ยวชาญสูง ซึ่งเป็นบุคลากรของบริษัทที่ปรึกษาที่เป็นฝ่ายชี้แจงข้อมูลและตอบข้อสงสัยของประชาชนเป็นหลักมากกว่าเจ้าของโครงการเป็นผู้ชี้แจงเองส่งผลให้ประชาชนขาดความเชื่อมั่นในตัวเจ้าของโครงการฯ ดังที่ผู้อำนวยการส่วนสิ่งแวดล้อม สำนักงานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมจังหวัดชลบุรี (สัมภาษณ์, 12 มกราคม 2562) กล่าวว่า “บุคลากรส่วนที่มากตอบคำถามเป็นคนของบริษัทที่ปรึกษามากชี้แจงข้อมูลทางวิชาการ แต่ในทางปฏิบัติบริษัทที่ปรึกษาไม่ได้ไปคุย

งานโครงการเองจะปฏิบัติตามมาตรการที่วางไว้ได้หรือไม่” (2) ด้านข้อมูล พบว่าประชาชนในพื้นที่ได้ รับข้อมูลที่ไม่เพียงพอต่อกระบวนการตัดสินใจอีกทั้งประชาชนบางส่วนไม่สามารถเข้าถึงข้อมูลจากทางโครงการได้ ทำให้ต้องค้นคว้าหาข้อมูลด้วยตนเองหรือรับข้อมูลจากจากหน่วยงานอื่นในส่วนของความถูกต้องครอบคลุมของข้อมูลที่ประชาชนได้รับพบว่าข้อมูลที่ทางโครงการเปิดเผยให้ประชาชนรับทราบยังขาดความชัดเจน และเป็นที่ยกเถียงกัน ในทางวิชาการรวมถึงมีการเปิดเผยข้อมูลเพียงด้านเดียวเป็นผลให้ประชาชนมีความเชื่อถือในตัวโครงการลดลง (3) ความครอบคลุมผู้มีส่วนได้เสียการกำหนดขอบเขตพื้นที่ศึกษามุ่งเน้นกลุ่มประชากรในพื้นที่ศึกษาภายในรัศมี 5 กิโลเมตร รอบพื้นที่โครงการเป็นหลักกลายเป็นแผนการปฏิบัติซึ่งอาจยังไม่ครอบคลุมพื้นที่ และประชากรที่อาจได้รับผลกระทบจากการดำเนินโครงการทั้งหมดได้ ทั้งนี้ควรพิจารณาบริบทและปัจจัยต่างๆที่อาจมีผลต่อการเคลื่อนย้ายมลพิษอย่างรอบคอบ เช่น ทิศทางลม เป็นต้น (4) การให้ความรู้ความเข้าใจแก่ประชาชนควรทำก่อนดำเนินการกระบวนการมีส่วนร่วม เพื่อสร้างความเข้าใจร่วมกันเกี่ยวกับข้อมูลพื้นฐาน และข้อห่วงกังวลเบื้องต้นของคนในพื้นที่

3. กระบวนการ (Process) จากการศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนของโครงการฯ พบว่า (1) การเริ่มต้นเร็ว (Starting Early) การให้ข้อมูลข่าวสารแก่ประชาชนในพื้นที่ก่อนการจัดเวทีรับฟังความคิดเห็นเป็นช่วงเวลาที่กระชั้นชิดเกินไปทำให้ประชาชนมีระยะเวลาไม่มากพอในการเตรียมตัวเข้าร่วมกระบวนการรับฟังความคิดเห็นของโครงการ ดังความคิดเห็นของผู้นำชุมชน หมู่ 9 เทศบาลแหลมฉบัง (สัมภาษณ์, 15 มกราคม 2562) ที่กล่าวว่า “โครงการให้ข้อมูลแก่ประชาชนในพื้นที่ก่อนที่จะจัดเวทีรับฟังความคิดเห็นในช่วงระยะเวลาที่น้อยเกินไป กระชั้นชิด ส่งผลให้เขาไม่มีเวลาในการตัดสินใจไปเข้าร่วม”(2) วิธีการที่เหมาะสมการรับฟังความคิดเห็นของประชาชนในกระบวนการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อมและสุขภาพควรเลือกใช้วิธีการที่เหมาะสมสำหรับ เลือกใช้วิธี/เทคนิคให้สอดคล้องกับสภาพชุมชนและลักษณะของคนในพื้นที่ (3) ความสัมพันธ์ระหว่างผู้มีส่วนได้เสียต่อโครงการ โครงการเข้าถึงประชาชนโดยเน้นกลุ่มผู้นำชุมชนเป็นหลักซึ่งอาจสื่อสารให้ประชาชนไม่ครบถ้วนหรือมีเรื่องของผลประโยชน์ และอคติ ส่วนบุคคลเข้ามาเกี่ยวข้องและการเข้ามาของกลุ่ม NGO เป็นปัจจัยในการชักจูงและก่อให้เกิดทัศนคติในแง่ลบของประชาชนในพื้นที่ต่อโครงการ ดังความเห็นของประชาชนท่านที่ 5 เทศบาลบ้านแหลมฉบัง (สัมภาษณ์ 18 มกราคม 2562) ที่กล่าวว่า “กลุ่ม NGO จะเข้ามาก่อนที่โครงการจะเข้ามาให้ข้อมูลซึ่งอาจจะเป็นข้อมูลในด้านลบด้านเดียว มีการคัดค้านแบบสุดโต่ง”ที่มีความขัดแย้งสูง” (4) ความโปร่งใสของกระบวนการดำเนินการดำเนินการมีส่วนร่วมของโครงการมีเรื่องของผลประโยชน์เข้ามาเกี่ยวข้อง (5) ระดับของกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนโครงการฯ จัดอยู่ในระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในระดับที่ 3 คือ ระดับปรึกษาหารือ

4. ผลผลิต (Product) การศึกษาด้านผลผลิต (Product) ประกอบด้วย (1) การมีส่วนร่วมของประชาชนและความสอดคล้องต่อข้อกำหนด/กฎหมาย พบว่า จุดอ่อนของกระบวนการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อม คือ ไม่มีข้อกำหนดให้ สผ. สามารถกำหนดบทลงโทษในกรณี ที่ผู้ดำเนินโครงการไม่ปฏิบัติตามแผนการจัดการผลกระทบสิ่งแวดล้อม (2) รายงานวิเคราะห์ ผลกระทบสิ่งแวดล้อมและสุขภาพ ความน่าเชื่อถือในรายงานวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อมและสุขภาพของประชาชนในพื้นที่ลดลงจากหลายปัจจัย ได้ แก่ปัจจัยส่วนบุคคล อาทิ ผลกระทบหรือการก่อสร้างท่าเรือแหลมฉบังส่วนที่ 1 และ 2 ในอดีตปัจจัยด้านรูปแบบของกระบวนการจัดทำรายงานโดยการว่าจ้างบริษัทที่ปรึกษา อายุของรายงาน ปัจจัยด้านกระบวนการจัดทำรายงาน ฯ อาทิ การแยกส่วนการประเมินผลกระทบระหว่างโครงการท่าเรือและโครงการโรงไฟฟ้าออกจากกันและความไม่ชัดเจนของมาตรการป้องกันและแก้ไข

ผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมและสุขภาพ (3) ผลของกระบวนการมีส่วนร่วม พบว่า ความคิดเห็นของประชาชนในพื้นที่มีผลต่อการตัดสินใจของโครงการค่อนข้างน้อย การนำข้อคิดเห็นข้อห่วงกังวลไปปรับปรุงยังไม่มี ความชัดเจนเพียงพอ

5. ผลกระทบ (Impact) การศึกษาด้านผลกระทบจากกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนของโครงการฯ สามารถสรุปเป็นประเด็นได้ดังนี้ (1) การลด/แก้ไขความขัดแย้งในชุมชนการได้รับผลประโยชน์ที่แตกต่างกันของแต่ละกลุ่มคนในพื้นที่ที่มีผลต่อความขัดแย้งที่เกิดขึ้นและกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนจะสามารถลด/แก้ไขความขัดแย้งในพื้นที่ได้จะต้องอาศัยความรู้ความเข้าใจของทั้งสองฝ่ายบนพื้นฐานของเหตุผลและความเพียงพอของข้อมูล (2) ความเชื่อมั่นของประชาชนและชุมชนที่มีต่อโครงการความไม่เชื่อมั่นของประชาชนต่อโครงการส่วนใหญ่เกิดจากความไม่เชื่อมั่นว่าผู้ดำเนินโครงการจะสามารถรับผิดชอบหรือจัดการกับผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นในอนาคตทั้งด้านสิ่งแวดล้อมและสุขภาพชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชนในพื้นที่ได้และความไม่เชื่อถือในข้อมูลของโครงการ (3) ความสัมพันธ์ระหว่างผู้มีส่วนได้เสียต่อโครงการ โครงการเข้าถึงประชาชนโดยเน้นกลุ่มผู้นำชุมชนเป็นหลัก ซึ่งอาจสื่อสารให้ประชาชนไม่ครบถ้วนหรือมีเรื่องของผลประโยชน์ และคิส่วนตัวบุคคลเข้ามาเกี่ยวข้อง

การอภิปรายผล

จากการศึกษาสามารถสรุปผลการศึกษาดังนี้ด้านบริบทที่มีผลต่อโครงการกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการวิเคราะห์ผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมและสุขภาพ ในปัจจุบันยังมีช่องว่างในทางปฏิบัติอยู่ เช่น มีลักษณะเป็นเชิงรูปแบบและขั้นตอนมากเกินไปจนทำให้ในทางปฏิบัติไม่บรรลุตามเจตนารมณ์ที่แท้จริงของตัวกฎหมาย และเกิดการหลีกเลี่ยงการปฏิบัติตามกฎหมายของเจ้าของโครงการพัฒนาได้ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของ (Srisawaluck, Rikshasuta & Narkwiboonwong, 2001) ที่พบว่ากฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการจัดการทรัพยากรส่วนใหญ่เป็นอุปสรรคต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนเพราะเป็นกฎหมายดั้งเดิมที่ใช้มาเป็นเวลานานและยังไม่ได้มีการปรับปรุงแก้ไขให้สอดคล้องกับทฤษฎีในกฎหมายรัฐธรรมนูญซึ่งควรจะต้องหาทางแก้ไขปรับปรุงโดยเร็ว

จากผลการศึกษาจึงสรุปได้ว่าภาครัฐควรมีการปรับปรุงกติกา/กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการรับฟังความคิดเห็นของประชาชน เพื่อให้เป็นกระบวนการมีส่วนร่วมอย่างมีความหมาย โดยลักษณะของคนในพื้นที่ ในด้านความโปร่งใสของกระบวนการพบว่าข้อมูลที่ประชาชนได้รับส่วนใหญ่เป็นข้อมูลด้านดีของโครงการฯ สอดคล้องกับงานวิจัยของ (Khorpomprasert, 2011, pp. 33-48) ที่พบว่า สิทธิในการเข้าถึงข้อมูลจำเป็นต้องได้รับการรับรองโดยกฎหมาย แต่ภาวะทางการเมืองและทางระบบราชการมักทำให้มีเหตุผลใจในการปิดบังข้อมูล จึงสรุปได้ว่าการสร้างความโปร่งใสของการดำเนินกระบวนการมีส่วนร่วมฯ ในการเปิดเผยข้อมูลของโครงการควรเริ่มต้นตั้งแต่ในระยะแรก ซึ่งปัจจัยด้านเวลาเป็นปัจจัยสำคัญที่สะท้อน และกระตุ้นความคิดของประชาชนอันจะก่อให้เกิดทางเลือก/ข้อมูลที่เป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาโครงการทั้งนี้ควรพิจารณาปัจจัยด้านรูปแบบการรับฟังความคิดเห็นฯ ให้ สอดคล้องกับบริบทของคนในพื้นที่เป็นสำคัญ

ในด้านผลผลิตพบว่ารูปแบบของกระบวนการจัดทำรายงานวิเคราะห์ผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมและสุขภาพในปัจจุบันยังปัญหาในทางปฏิบัติ เช่น การขาดอิสระในการทำงานของบริษัทที่ปรึกษาและอายุของรายงานฯ ควรมีการกำหนดอายุที่ชัดเจนหลังจากได้รับความเห็นชอบจากสำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เนื่องจากขาดความทันสมัยของข้อมูลการเปลี่ยนแปลงของสภาพแวดล้อม และพบอุปสรรคจากฐานข้อมูลด้านสุขภาพส่งผลกระทบต่อคาดการณ์ผลกระทบด้านสุขภาพต่อกลุ่มเสี่ยงต่างๆ รวมถึงขาดการวิเคราะห์เชื่อมโยงระหว่างผลกระทบ

ด้านสิ่งแวดล้อมกับผลกระทบต่อด้านสุขภาพ สอดคล้องกับการศึกษาของ (Fakkum, 2013) ที่พบว่า ข้อมูลพื้นฐานด้านสุขภาพในพื้นที่เป็นเรื่องสำคัญในการประเมินผลกระทบต่อสุขภาพ เนื่องจากหากปราศจากข้อมูลพื้นฐานก็ไม่สามารถนำไปสู่การทำนายสิ่งที่จะเกิดขึ้นในอนาคตได้ จึงสรุปได้ว่ารายงานวิเคราะห์ผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมและสุขภาพในปัจจุบันยังมีปัญหาในเชิงรูปแบบทำให้ ในทางปฏิบัติยังไม่สามารถดำเนินการได้อย่างมีประสิทธิภาพเท่าที่ควร ทั้งนี้ควรให้ความสำคัญกับการประเมินผลกระทบต่อสุขภาพในรายงานฯ เพื่อเกิดความชัดเจนของมาตรการลดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมและสุขภาพต่อประชาชนในพื้นที่

สำหรับปัจจัยความสำเร็จของกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนโครงการฯ ประกอบด้วย (1) ปัจจัยด้านเทคนิคการมีส่วนร่วมของประชาชนที่อาจจะต้องคำนึงถึงบริบทของชุมชนเป็นหลัก (2) ปัจจัยด้านบุคลากรต้นตัวของประชาชนในพื้นที่ที่มีผลต่อความสำเร็จของกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชน และ (3) ปัจจัยด้านกระบวนการควรเริ่มต้นกระบวนการมีส่วนร่วมตั้งแต่วาระแรกในส่วนของปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินงาน ได้แก่ (1) ข้อจำกัดด้านกฎหมายในด้านการกำกับดูแลการจัดกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนให้มีประสิทธิภาพและโปร่งใส (2) ข้อจำกัดที่เกิดจากเจ้าของโครงการหรือบริษัทที่ปรึกษาการจัดกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนทำเพียงเพื่อให้ครบถ้วนกระบวนการตามที่กฎหมายกำหนดเท่านั้นและ (3) ข้อจำกัดที่เกิดจากประชาชนในพื้นที่บางกลุ่มขาดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับข้อมูลด้านเทคนิค

ข้อเสนอแนะ

สำหรับแนวทางในการส่งเสริมและสนับสนุนการมีส่วนร่วมของประชาชนในการวิเคราะห์ ผลกระทบสิ่งแวดล้อมและสุขภาพ กรณีศึกษา โครงการพัฒนาท่าเทียบเรือแหลมฉบัง ระยะที่ 3 แบ่งออกเป็น 2 ประเด็นที่สำคัญ ได้แก่ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย และข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติโดยมีรายละเอียดดังนี้

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

- ด้านกฎหมายต่างๆที่เกี่ยวข้องกับโครงการภาครัฐควรปรับปรุงกฎหมายที่เกี่ยวข้องให้ ทันสมัย เหมาะสม และกำหนดบทลงโทษให้ชัดเจน และในส่วนของแผนการพัฒนาโครงการภาครัฐควรพิจารณาถึงความต้องการที่แท้จริงของชุมชนโดยเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมมากยิ่งขึ้น

- การจัดทำรายงานวิเคราะห์ผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมและสุขภาพ ภาครัฐควรพิจารณาให้มี การจัดหน่วยงานกลางในการจัดทำรายงาน เพื่อให้เกิดอิสระในการทำงานของบริษัทที่ปรึกษา อันจะนำไปสู่การประเมินผลกระทบที่มีคุณภาพ รวมถึงการกำหนดอายุ รายงานฯ ให้ มีระยะเวลาที่ชัดเจนเพื่อไม่ให้ เกิดความล้าสมัยของข้อมูล

แนวทางเชิงปฏิบัติ

- ด้านข้อมูล โครงการควรมีความจริงจังในการเผยแพร่ข้อมูลอย่างครบถ้วนและรอบด้าน ในส่วนของภาคประชาชนเองก็ควรเปิดใจรับข้อมูลอย่างเป็นกลาง

- ด้านหลักการและกระบวนการ ภาครัฐควรปรับปรุงกฎกติกาเกี่ยวกับกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนให้เป็นกระบวนการมีส่วนร่วมอย่างมีความหมาย ในส่วนของโครงการควรเริ่มต้นกระบวนการมีส่วนร่วมตั้งแต่วาระแรกควรเข้าถึงพื้นที่ที่ได้รับผลกระทบ เพื่อรับทราบสภาพปัญหาและความต้องการในพื้นที่

องค์ความรู้ที่ได้จากงานวิจัย

จากงานวิจัยชิ้นนี้สามารถสรุปได้ว่ากระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำรายงานวิเคราะห์การ

วิเคราะห์ผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมและสุขภาพกรณีศึกษา โครงการพัฒนาท่าเทียบเรือแหลมฉบัง ระยะที่ 3 ยังขาดความเชื่อมั่นในภาพรวมของโครงการดังกล่าว ทำให้หลายภาคส่วนจะต้องปรับปรุงกฎ กติกา ที่เอื้อต่อการสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชนในการประชาสัมพันธ์ข้อมูลโครงการทุกด้านเพื่อเป็นประโยชน์สำหรับทุกฝ่าย และจากการศึกษายังพบอีกว่าระยะเวลาการทำงานของบริษัทที่ปรึกษาที่รับหน้าที่จัดทำรายงานจะต้องทำรายงานตามกำหนดที่หน่วยงานภาครัฐวางไว้ทำให้ข้อมูลหรือประเด็นที่เกี่ยวข้องกับโครงการเกิดความล่าช้า ดังนั้นภาครัฐจะต้องยืดหยุ่นการทำงานของบริษัทที่ปรึกษาภายใต้แผนงานข้อกำหนดที่วางไว้

เอกสารอ้างอิง

- ผู้อำนวยการส่วนสิ่งแวดล้อมสำนักงานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมจังหวัดชลบุรี. (12 มกราคม 2562). สัมภาษณ์.
- ผู้นำชุมชน หมู่ 9 เทศบาลบ้านแหลมฉะเชิงเทรา. (15 มกราคม 2562). สัมภาษณ์.
- ประชาชนท่านที่ 5 เทศบาลบ้านแหลมฉะเชิงเทรา. (18 มกราคม 2562). สัมภาษณ์.
- Beierle, T.C., & Cayford, J. (2002). *Democracy in Practice : Public Participation in Environmental Decisions*. Washington DC: Resources for the Future.
- Chompunth, C. (2013). Good governance and public participation in decision-making process of development project. *Journal of environmental management*, 9(1), 85-106.
- Fakkum, S. (2013). *Environmental and Health Impact Assessment System in Thailand*. (Master's independent study report). National Institute of Development Administration, Bangkok.
- Khorpornprasert, B. (2011). The approach to develop transparency standard of government organizations. *Journal of management sciences*, 28(1), 33-48.
- Phoochinda, W. (2012). Measures for Sustainable Energy Planning of the Community in Thailand. *Journal of environmental management*, 8(2), 75-87.
- Poboon,C. (2011). *Environmental project management* (4th ed.). Bangkok: Tippiant printing.
- Phoochinda, W. (2012). Measures for Sustainable Energy Planning of the Community in Thailand. *Journal of environmental management*, 8(2), 75-87.
- Fuangchoonuch, M. & Chompunth, C. (2017). A Public Participation in Environmental Health Impact Assessment: A Case Study of Krabi Power Plant Expansion Project. *Journal of Community Development Research(Humanities and Social Sciences)*, 2017; (10).
- Srisawaluck, E., Rikshasuta, T., & Narkwiboonwong, W. (2001). *Legal Framework for Local Administration(Research report)*. Bangkok: The Thailand Research Fund.
- Stufflebeam, D.L. (Ed). (1983). *Evaluation Model: Viewpoints on Education and Human Services Evaluation*. Boston: Kluwer-Nijhoff Publishing.
- Thailand Environment Institute. (2002). *The decentralization and environmental management: Public participation and local capacity building*. Nonthaburi: Denfah printing.